

Cervera: 1333-1384. Pestes, fams i guerres

MONTSERRAT CANELA I GARAYOA

Hom no pot menys que impressionar-se davant la imatge de Cervera que emergeix de dos pergamins reials guardats a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera. El primer d'aquests documents és signat pel rei Pere i datat a València el 25 de maig de 1382, i en ell se'ns descriu una vila quasi despoblada i propera a la destrucció si no s'aplica un remei amb rapidesa.¹ El segon és datat a Almunia de San Juan el 28 de gener de 1384 i signat per l'infant Joan, aquest cop els adjectius que s'utilitzen per definir la situació de Cervera són: «*depressa et depauperata*».² ¿Quins esdeveniments i circumstàncies havien provocat que a les acaballes del segle XIV Cervera fos, segons els seus regents, una vila despoblada i depauperada? ¿És això un fet puntual o anecdòtic o reflecteix en canvi una crisi d'estructures?

El document de l'infant Joan ja ens dona unes primeres referències sobre quines podien ser les causes que empenyeren Cervera a una tal situació, concretament ens parla de mortandats i fams. Concentrem-nos ara en el primer dels flagells per veure fins quin punt pogué afectar la vila. Entre 1347 i 1351 tot Catalunya

1. Veure apèndix documental 1.
2. Ídem, 2.

és assolada per una onada de pestes³ que serà seguida de rebrots a tot el llarg del segle XIV: el 1362 pesta a Barcelona, el 1363 és conegut com l'any de la «mortandat dels infants» i el 1371 com el de la «mortandat dels mitjans», el 1371 és assenyalada de nou pesta a Barcelona. Pel que fa a Cervera es pot anar seguint, a través dels llibres de consells que s'han conservat,⁴ els estralls causats per les pestes sobre la població. La primera menció a mortandats l'hem localitzada el 27 d'abril de 1356;⁵ a l'agost de 1362 no es pot reunir l'host per anar al Pallars, tal com ho havia manat el Procurador General de Catalunya, «atenent que la vila està en mal estament per aquestes malalties e morts ... en tant que tota la gent està malalta o llurs infants...»;⁶ el setembre de 1372 es fa una processó per la pesta⁷ i l'octubre d'aquest mateix any ens assabentem que els síndics que han anat a Barcelona, per parlar justament amb un metge, estan malalts;⁸ i, finalment, el 30 de setembre de 1384 el mestre de Cervera no té feina perquè, degut a la pesta, assisteixen pocs estudiants a l'escola.⁹

Aquestes notícies més directes es complementen amb altres indicis reveladors d'una dramàtica davallada de la població. L'any 1356 falten notaris,¹⁰ el 1372 la vila està «mal provehida de barbers» i per tant s'ofereixen franquícies a aquells que vulguin instal·lar-s'hi a treballar;¹¹ aquest mateix any també falten metges i és de suposar que la mancança era general a tot Catalunya a jutjar per les condicions que el mestre Bartomeu Tres Vents imposa al consell a canvi d'anar a exercir la seva ciència a Cervera: 50 lliures per quinze anys o sa vida, franquícia de quístia, d'host i cavalcada, d'obres dels murs, valls i altres i també alberg franc.¹² Si ordenem cronològicament totes les dades que hem citat fins

3. Les dades sobre les pestilències a Catalunya han estat tretes de Pierre VILAR, *Catalunya dins l'Espanya Moderna*, volum segon, Ed. 62. Barcelona, 1964. pp. 147-159.

4. Concretament fins l'any 1384 s'han conservat a l'AHCC els llibres de consells dels anys: 1332-1333, 1356, 1358, 1362, 1366, 1372, 1373, 1377 i 1384. Les dades dels tres primers llibres m'han estat amablement proporcionades per Max Turull i Rubinat. Aquests nou llibres i els dos pergamins ja citats han estat la base documental del present treball. També agraeixo la col·laboració de Jordi Sorribes que m'ajudà en l'esclariment d'alguns aspectes foscos del primer pergami.

5. AHCC, fons municipal, consells 1356, f. 35.

6. AHCC, fons municipal, consells 1362, f. 25v.

7. LLOBET I PORTELLA, Josep Maria, «Les epidèmies a Cervera durant l'Edat Mitjana», a *Miscel·lània Cerverina - I*, CCC Cervera, 1983, p. 39.

8. AHCC, fons municipal, consells 1372, f. 37v.

9. AHCC, fons municipal, consells 1384, f. 34v.

10. AHCC, fons municipal, consells 1356, f. 17.

11. AHCC, fons municipal, consells 1372, f. 11r.

12. AHCC, fons municipal, consells 1372, f. 26r., 34 i 36. Els tractes no deurien acabar de reeixir ja que el 1373 la vila agafa com a metge el frare franciscà Guillem Arnau (AHCC, fons municipal, consells 1373, f. 11).

aquí resulta que les pestes, mortandats i dificultats demogràfiques es repeteixen en curts períodes de temps: de 1347 a 1351, 1356, 1362, 1375 i 1384. Vist això i si a més considerem que les mortandats sempre tenen un doble efecte negatiu, ja que a l'eliminar un grup de població fan desaparèixer també els fills que aquells haurien pogut tenir, no sembla que ens puguem estranyar que entre 1382 i 1384 Cervera es trobi en una situació crítica pel que fa al seu nivell de població.

Però no van ser només les pestes les culpables de la forta reducció del nombre d'habitants, puix el mateix infant Joan ja fa menció d'una segona calamitat: la fam. Aquesta precedí i embolcallà al primer estrall presentat. L'11 de desembre de 1333 el Consell de la vila de Cervera ha de prendre mesures per palliar la «gran carestia d'aliments». A aquestes primeres disposicions se n'afegeixen unes de noves els dies 16 i 18 del mateix mes¹³ destinades principalment a assegurar l'abastiment de blat. Al mes d'agost ja s'havia hagut d'enfranquir l'entrada d'aquest cereal.¹⁴

Igual que les pestes no van ser exclusives de Cervera tampoc no va ser-ho la carestia que ara ens ocupa, Pierre Vilar ens diu «*lo mal any primer* (l'any 1333): aquest nom indica la consciència bastant clara d'un tomb entre uns temps considerats com a felïços i una sèrie d'anys dramàtics. Aquest primer acte no fou una epidèmia sinó una fam...; serà a partir d'aquesta data que el municipi barceloní s'escarrassarà a assegurar el proveïment de grans a tot preu».¹⁵ El Consell de Cervera també haurà d'esforçar-se en continuar assegurant l'abastiment de blat, per una banda afavorint-ne l'entrada i per l'altra intentant d'evitar que se'n tregui fora de la vila. Així el 1356, davant dels rumors de carestia, es limita la quantitat de blat que es forasters poden endur-se;¹⁶ el 19 d'octubre de 1373 es decideix comprar «cobs» per tal d'afavorir l'entrada de blats de l'exterior;¹⁷ el 1377 es fan diferents reparticions del blat de la botiga de la universitat;¹⁸ i, per completar el quadre d'escassetesa, ens trobem que ja des del 1332 s'han estat prenent mesures per evitar els robatoris de fruita.¹⁹ Descobrim que les

13. AHCC, fons municipal, consells 1332-1333, ff. 108v-109, 110v-111r i 112v. Sobre la situació de Cervera els anys 1332 i 1333 remetem al lector a l'article de Max Turull i Rubinat publicat en aquesta mateixa revista.

14. AHCC, fons municipal, consells, 92v.

15. VILAR, Pierre, *opus cit.*, pàg. 148.

16. AHCC, fons municipal, consells 1356, ff. 11r, 14r, 15r i 19.

17. AHCC, fons municipal, consells 1373, f. 32.

18. AHCC, fons municipal, consells 1377, ff. 11r, 14r, 15r i 19.

19. Es fa menció de robatoris de fruita als *Llibres de Consells* següents: 1332 (gener 8 i 27 i juliol 8 : 15), 1373 (setembre 7) i 1377 (agost 7).

successives epidèmies de les que hem parlat abans, caigueren sobre una població mal nodrida i, en amples capes de la mateixa, amb dificultats per aconseguir l'aliment. I si bé no podem considerar a la fam com la causant directa de la pesta, hem de contemplar-la com un dels factors que contribuïren a agreujar-ne els efectes.

Saber que entre 1333 i 1334 la població cerverina fou víctima d'un seguit de caresties ens condueix a un nou interrogant: quin va ser el seu origen? A un primer cop d'ull podria semblar-nos que la baixa producció d'aliments era causada per unes condicions meteorològiques adverses acompanyades d'algun desastre natural.²⁰ Però al nostre entendre no hem de sobrevalorar la importància d'aquests fenòmens. La disminució de la producció agrícola va afectar al conjunt de l'Europa feudal i és a la llum d'aquesta crisi generalitzada d'aliments que podem començar a escatir les causes de fons del problema. Per al professor Rodney Hilton²¹ «...sembla gairebé segur que la productivitat *per capita* de l'agricultura restà estancada o a la baixa cap a la darrera del segle XIII. Aquest fet no resultà simplement d'un creixement demogràfic que, tot pressionant damunt els institucionalment limitats recursos de béns arrels, restringí l'extensió mitjana del predi necessari per a la subsistència familiar, donà lloc a la proliferació de petits posseïdors i de jornalers sense terra i, en fi, reduí la relació de pastures-conreus. Fou igualment la pressió dels terratinents sobre les rendes, exaccions judicials, mals usos, etc., i de l'estat damunt dels impostos i els abasts...». Així, doncs, cal anar a cercar en la mateixa dinàmica de la població i en les contradiccions internes del sistema feudal les causes últimes de les caresties del segle XIV.

Tornem a centrar-nos en Cervera. La documentació que manegem no ens permet endinsar-nos en la problemàtica concreta del camp ni dels pagesos. Sí que podem, en canvi, observar una pressió institucional sobre la vila, referint-nos en aquest cas al rei i el seu primogènit. El monarca precisava constantment de diners i homes per les seves freqüents campanyes militars i no dubta ni un moment en exigir a la vila de Cervera la part que li pertoca de les despeses, malgrat la problemàtica de caresties i mortandats que pateix aquesta. Així el 9 de març de 1356 el Consell Municipal

20. El maig de 1333: secada (consells 1332-1333, f. 64v-65r), i a l'agost: pedregades (85v), el març de 1373 un terratrèmol (consells 1373, f. 12) i a l'abril de 1377 es parla d'un temps molt plujós (consells 1377, f. 19).

21. HILTON, Rodney H., «Una crisi del feudalisme», a *L'Avenç*, núm. 33. Barcelona. 1980, f. 35.

no gosa, per por a represàlies, disminuir la xifra de 16.000 sous que el rei els exigeix per tal de sufragar la guerra amb Gènova,²² un mes després ja tenim notícies de mortandats²³ i a l'agost de caresties.²⁴ El 12 d'octubre de 1356 es comunica al Consell que el rei no ha volgut eximir als homes de Cervera de formar host per guerrear contra Castella,²⁵ i l'únic remei que els queda als membres del Consell és fer una talla per tal de reunir 20.800 sous i redimir-se de l'host.²⁶ El desembre, quan ens assabentem de problemes demogràfics, encara se'n deuen 7.000 d'aquest sous.²⁷ Les pressions del rei sobre la vila són continuades,²⁸ i el 1362, mentre Cervera és presa de la pesta, Berenguer d'Abella, en qualitat de governador general de Catalunya, exigeix al municipi que reuneixi una host per anar a lluitar al Pallars.²⁹ Les sessions del Consell de l'any 1366 tenen com a tema quasi monogràfic les obres de la muralla i les valls, l'hostatge de personal militar i la reunió d'host; aquest moviment representa tals despeses que el Consell es veu obligat fins i tot a vendre blat i safrà per a poder pagar l'hostatge.³⁰ I d'aquesta manera ens trobem que el 1377 el Consell es nega a treure l'host de Cervera perquè la gent és fora de la vila, i «són romast tanta de pobresa que no basten a la vila», perquè no tenen vestits adequats i la senyera estaria mal acompanyada, perquè si la «host huix de la vila les altres que aqués veuran puen dar un gran dan a la vila» i per «moltes altres coses».³¹ Aquests fets ens demostren que les demandes en homes i recursos per part de la corona foren suportats amb pena per una Cervera escomesa per fams i malalties.

El 1382, cinc anys després de l'última ressenya d'una negativa a reunir host, el rei ha de procurar, a petició dels paers i els prohoms de la vila, alguna solució per a refer la població de Cervera. Tant ell com, dos anys després, el seu primogènit procuren atreure nous habitants a la vila tot oferint-los avantatges.

22. AHCC, fons municipal, consells 1356, f. 28r.

23. Veure nota 5.

24. Veure nota 16.

25. AHCC, fons municipal, consells 1356, f. 84.

26. AHCC, fons municipal, consells 1356, f. 87.

27. AHCC, fons municipal, consells 1356, f. 92.

28. A més de les notícies ressenyades dins el text cal afegir les següents, tretes totes elles dels *Llibres de Consells*: 1358, abril 26: s'han de pagar per qüestions militars 6.940 sous i 80.000 sous més per la guerra amb Castella; 1358, agost 20: el rei demana ajuda per les guerres amb Castella; 1358, octubre 20: encara no s'han pagat els 6.940 sous.

29. Veure nota 6.

30. AHCC, fons municipal, consells 1366, f. 49.

31. AHCC, fons municipal, consells 1377, ff. 7v-8r.

Aquells que vulguin traslladar-se estaran sota la protecció del rei i el primogènit, siguin quins siguin els seus estatuts o els delictes que hagin pogut cometre a terres de barons, prelats o altres persones que acostumin a mantenir bandejats.³² Abans d'entrar en l'estudi de l'efectivitat d'aquestes disposicions ens dedicarem a examinar el nou tema que ens plantegen: les bandositats i la violència. Ací i allà apareixen als llibres de consells informacions que ens permeten pensar que els cerverins del segle XIV vivien un cert clima d'inseguretat ciutadana. El 1333 es discuteix al Consell sobre la necessitat de limitar l'ús d'armes dins la vila.³³ La mesura no deuria tenir un efecte gaire durador ja que el 10 de juny de 1356 el Consell tem que surti un «gran mal» de les desavinences entre els terratinents de les hortes sobirana i jussana per un cantó i els blanquers i «cuyrarers» per l'altre, per qüestions de les sèquies.³⁴ L'any 1358 fou un any especialment conflictiu: el febrer uns prohoms de Cervera que tornaven de mercat a Tàrrrega foren assaltats, prop la Móra, per una colla de malfactors;³⁵ durant el març s'està en constant alerta amatents al so de les campanes per si cal agafar les armes³⁶ i concretament el dia 22 es fan adobar els portals de les muralles ja que uns 2.000 homes a cavall es troben a una llegua de Cervera. Aquest mateix dia es prohibeix que ningú vagi a fer valenza a cap part dels senyors, comtes i vescomtes que guerrejaven.³⁷ També descobrim friccions directes entre habitants de la vila i els senyors de les rodalies: el 26 de juliol de 1372 s'aixeca sometent contra Montfalcó per les nafres que infligiren a Bernat de Claret i la seva dona³⁸ i el juliol d'aquest any es retira el veïnatge a una llarga llista de nobles.³⁹ De fet, tal com ja deixen suposar els dos pergamins estudiats, molts cops, encara que no sempre, eren nobles els protagonistes de les bandositats i altres aldarulls. El dissabte 19 de març de 1373 els honrats en Galceran d'Oluges i en Berenguer de Copons, acompanyats de vuit o nou homes més, entraren a cavall a la vila i feriren amb espases a Jaume Ferrer i Jaume Moixó; el 22 de setembre ja es torna a

32. Veure apèndixs documentals 1 i 2.

33. AHCC, fons municipal, consells, 1332-1333.

34. AHCC, fons municipal, consells 1356.

35. AHCC, fons municipal, consells 1358, ff. 16v-17r.

36. AHCC, fons municipal, consells 1358, f. 20r.

37. AHCC, fons municipal, consells 1358, ff. 25v-26r.

38. AHCC, fons municipal, consells 1372, f. 31.

39. AHCC, Fons municipal, consells 1372, f. 32v. Veure també DURAN I SANPERE, A., *Llibre de Cervera*. Tàrrrega, 1972, p. 93. «El fet que tots els exclosos de veïnatge siguin d'un estament determinat deixa suposar l'existència d'una certa oposició entre la vila i els senyors dels castells, deguda, potser, a les bandositats comprometedores que tant sovintejaven entre els homes de paratge».

parlar de bandositats, aquesta vegada entre el fill «d'en Morros» i algunes altres persones de la vila.⁴⁰ L'any 1384 també va ser prolífic en incidents d'aquesta mena. El 23 de juliol es decideix prendre mesures perquè uns dies abans uns bandejats i altres «*estranys hòmens*» havien assaltat i ferit a Jaume Gilabert a la plaça, i el setembre és un mercader de Cervera qui és escomé, per uns homes de paratge de mossèn Grau Gilabert.⁴¹ Bandositats, lladres, aldarulls, assalts entreteixits amb pestes, fams i campanyes militars havien de generar un clima d'inseguretat i agitació constants, al mateix temps que ens deixen entreveure una societat amb possibles conflictes interns.

Fins aquí hem vist els torts comesos dins la vila o contra els seus veïns, però encara ens queda per descobrir quina era la identitat de les persones que el rei i l'infant intentaven atreure cap a Cervera i quin tipus de crims podien haver comès. Eren lladres?, eren bandejats? És dubtós que la vila tingués massa interès en acollir persones d'aquesta mena. ¿Eren els pagesos descontents que es detecten a partir de 1380 i que en Pella i Forgàs ha anomenat «la primera generació revolucionària»?⁴² Aquesta és una hipòtesi suggestiva però que, de moment, no es pot pas comprovar. Caldria, doncs, estudis posteriors sobre els pagesos de les rodalies per fer llum sobre el tema.

Fossin de la classe que fossin les persones a les que es refereixen ambdós pergamins, la manca de sèries demogràfiques quantificables ens impedeixen de saber amb seguretat si realment les disposicions que hi eren contingudes van tenir efectes positius durables. Ens permetem, però, de dubtar de la seva eficàcia real. Les pestes i les caresties buidaren tant viles i ciutats com el camp i, si bé la manca de mà d'obra hagué de fer pujar forçosament els salaris als nuclis urbans, també les perspectives dels pagesos sobrevivents havien millorat a l'augmentar les dimensions de les explotacions agràries.⁴³ A nivell de tot Catalunya el desenvolupament urbà s'interrumpí i caldrà esperar al segle XVI per a que la població de les viles i ciutats, i especialment la de Barcelona, superi els nivells de finals del segle XIV.⁴⁴ Res ens fa pensar de moment que Cervera fos una excepció a la tònica general i que cres-

40. AHCC, fons municipal, consells 1373, ff. 13 i 37v.

41. AHCC, fons municipal, consells 1384, ff. 28v-29r i 33r.

42. VILAR, P., *opus cit.*, p. 65.

43. VILAR, P., *opus cit.*, p. 151, assenyala que l'explotació mitjana del segle XIII era de dues a cinc vegades més petita que la del XVI.

44. VILAR, P., *opus cit.*, p. 161.

qués mentre la resta de Catalunya feines tenia per mantenir la població al mateix nivell. Al contrari, sabem que a tot el llarg del segle xv les epidèmies i mortandats continuaren.⁴⁵ Les dificultats eren massa generalitzades, massa profundes com perquè les disposicions contingudes als dos pergamins estudiats puguin semblar-nos altra cosa que uns pedassos excessivament petits per les dimensions de l'esboranc.

El 1382 i el 1384 un document del rei Pere i un altre del seu fill primogènit Joan, respectivament, intenten d'atreure habitants cap a la vila de Cervera per tal de repoblar-la després d'un seguit de mortandats i caresties. Però la davallada demogràfica era un fenomen generalitzat no sols a Catalunya sinó també a gran part de l'Europa feudal i la crisi que s'anava perfilant no era únicament demogràfica sinó també social, política i moral. Cervera mateixa, atrapada per les fams i les pestilències per un cantó pateix, per l'altre, una sagnia constant de recursos i homes ja que ha de contribuir en les campanyes militars del rei. Eren les mateixes estructures de la societat feudal les que havien començat a trontollar i davant d'un fenomen de tal amplària els efectes de les disposicions reials que procuren atreure nous pobladors per Cervera hagueren de quedar forçosament limitats.

Després d'aquesta visió general de les dificultats que va patir Cervera entre 1333 i 1384 ens queden encara molts punts per matitzar i moltes preguntes per respondre. En quina mesura afectà la crisi a les diferents capes socials de Cervera, i quina era la situació dels pagesos i el camp a la comarca? Són tot just dos dels molts aspectes a investigar i que completaran en gran mesura els nostres coneixements sobre la Cervera del segle xiv.

45. Veure LLOBET I PORTELLA, Josep M.: *opus. cit.*

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

València, 1382, maig, 25.

El rei ofereix la seva protecció a aquelles persones de qualsevol estament o condició que vagin a viure a la vila de Cervera, siguin quins siguin els delictes que hagin comès a terres de barons, prelats o altres persones que acostumin a mantenir bandejats.

a) AHCC, fons municipal, pergami, s.n.

b) AHCC, fons municipal, *Llibre de Privilegis*, ff. 123r-124v.

(1) Hoc est translatum bene et fideliter scriptum a quadam patenti papiri littera sive provissione serenissimi domini regis Petri eiusque sigillo in dorso ipsius sigillata, cuius tenor sequuntur sub hoc forma. (2) Petrus de gratia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardine et Corsice, comesque Barchinone, Rosilionis et Ceritanie, nobili et dilecto Bernardo de Angularia militi capiteano et regenti vicariam et bauli- (3) am ville Cervarie ceterisque universitis et singulis officialibus et subditis nostris et ipsorum officialium locatentibus presentibus et futuris adquem seu quos presentes pervenerint. Salutem et delictionem. Ecce que nos circa re- (4) paracionem et aumentacionem universitis ville predictae que quasi depopullato existit in tantum que nisi eidem de suscripto remedio providentur brevem et irreparabilem quod absit posset assequi destructionem (5) merito intendentes hemito super hoc maturo et digesto consilio ac supplicantibus inde nobis humiliter paciariis et probis hominibus ville eiusdem. Volumus et ordinamus et eciam precencium serie de certa sciencia providemus (6) que contra aliquos cuius uis status legis aut condicionis fuerint qui venint ad havitandum aut se in villa preffata populandum racione aut ocasiones aliquorum criminum, excessium aut delictorum per eos (7) aut eorum aliquem antea comissorum in terris baronium aut prelatorum aut aliorum qui consueverint suscivere ac receptare bannitos nostros aut nostri karissimi primogeniti per nos aut dictum nostrum (8) primogenitum aut aliquos officiales nostros vel suos in aliquo minime procedatur. Quinimo ipsi anni omnibus bonis eorum in dicta villa suum domicilium transportare et ibidem esse stare et re- (9) manere valeant et ex quo ipsius ville habi-

tatores facti fuerunt ire et redire per alia loca nostri t dicti nostri primogeniti salve pariter et secure ita que racione predicta non possunt capi detineri, impediri vel alibi (10) agravari in iudicio vel extra. Quoniam ipsos et que nilibet ipsorum anni uxoribus familia et bonis eorum habitis et habendis ponimus sub nostra protectione salvaguardia ac guidatico speciali. Quare (11) vobis et unicuique vestrum dicimus et mandamus firmiter et expresse sub ire et indignacione nostre incurso ac pena mille florenorum auri aragonie de bonis huic nostro mandato et ordinacio (12) in contrafacientis aut indebedientis irremissibiliter habendorum nostro erario applicandorum quarem predicta omnia servando inconcusse contra ea non faciatis aut veniatis aut aliquem contuenire per (13) mutatis aliqua racione. Date Valencie sub nostro sigillo secreto, vicesima quinta die madii anno a nativitate domini millesimo trescentesimo octuagesimo secundo. Narcisus primo.

(14) Sig+num Bartholomei de Vallebrera ville Cervarie regia autoritate notari publici testis. Sig+num mei Johannis Martelli ville Cervarie dictoris regia autoritate notari publici huisdi translati testis.

(15) Sig+num mei Mathei de Cornellana ville Cervarie regia autoritate notari publici per totam terram et dominacionem illustrissimi domini regis Aragonum qui translatum huius modi a predicto suo vero ori- (16) ginali suscripsi et scribi feci et cuius eius dicto vero originali legitime comprobari et clausi in dicta villa cervarie vicesima septima mensis octobris anno a nativitate domini millesimo quadrigente- (17) simo quadragesimo sexto. Cum supraomito in II^a linea presentis mea clausure cum.

2

Almunia de San Juan, 1384, gener, 8.

L'infant Joan ofereix la seva protecció a tota persona de qualsevol estatut o condició que vagi a viure a la vila de Cervera, siguin quins siguin els delictes que hagi comès a terres de l'església, barons, cavallers o habitants de viles que acostumin a mantenir bandejats.

AHCC, fons municipal, *Llibre de Privilegis*, ff. 124v-125r.

(9) Nos infans Johanes serenissimi domini regis primogenitus (10) eiusque regnorum et terrarum generalis guvernator, dux (11) Gerunde et comes Cervarie. At villa nostra Cervarie one- (12) ribus importabilibus depressa et depauperata quan plurimum populo (13) tam propter mortalitem et fames que divino iudico vique- (4) runt quam ob diversas alias raciones. Tenore presentis ad humi- 16) lem supplicacionem per parte nostri proborum hominum ac universi- (17) tatis dicte ville super hiis nobis factam concedimus universis (18) et singulis tam masculis quam feminis cuisquamque legis status (19) et condicionis existant qui ad caudem villam causa habitandi (20) seu morandi venerint et de facto suum mibi foberint in co- (20) tum et eciam

illis qui iam habitant seu de centem habitabunt (22) in ipsa villa seu eius terminis que possint et valeant habitare, (23) stare et morari ibidem cum eorum uxoribus, familiis bo- (24) nis omnibus salve pariter et secure, non obstantibus quibus suis (26) criminibus excessibus et delictis commissis vel comittendis per (27) aliquem aut aliquos ex eis in quibuscumque cuntatibus villis et (28) firminis ac territoris ecclesiarum, baronium, militum, civium (29) et omnium villarum in quibus baniti dicti domini regis aut (30) nostri seu officialium suorum et nostrorum receptur et susti (31) nentur ac receptari et sustineri conserverunt et cetero eciarum (32) contigat. Itaque per predictis criminibus
foli 125r

(1) non possint quamdiu in dicta villa et eius terminis habitaverint ut (2) prefertur per officiales seu commissarios nostros quoscumque capi de- (3) tineri, impediri nec in personis vel bonis aliquantum molestari. Quini- (4) mo sint abuide guidati et assecurati per totam fram et dominacio- (5) nem domini regis et nostram dum, tamen in persona vel bona alicu- (6) ius vicum dicte ville vel eius fininorum dampna vel iurie non (7) fuerint irrogare. Mandantes per eandem de certa sciencia et er- (8) presse. Gerenti vices pro nobis in Cathalonia et aliis universis et (9) singulis officialibus loctentibus presentibus et futuris quantum con- (11) cessionem guidaticumque assecuramentum huius modi firmiter ob- (12) servent et contra non veniant quanis causa. In cuius rei testimoni- (13) um hanc fieri et sigillo nostro secreto iussimus comuniri. Datum Almu- (14) nie Sanctis Johanis vicesima octava die januarii anno a nativitate domini (15) millesimo trecentesimo octagesimo quarto. Primogenitum.

